

N:o 40.

Af Herr Wallenberg: Om ändring af 72 § Regeringsformen och 71 § Riksdagsordningen.

Det är under lugna tider man bör taga i öfvervägande och fatta beslut uti viktiga reformfrågor; de kunna då pröfvas med sakkännedom och oveld, hvilket icke är möjligt i en upprörd tid. Vårt land är för närvarande i åtnjutande af en god ekonomisk ställning, hvars betryggande och utveckling bör ligga alla fosterlandsvänner om hjertat. Näringslifvet uti alla dess grenar har behof af bankinstitutioner, som genom täflan att betjena allmänna rörelsen gagna och stödja näringslifvets verksamhet. På flerehanda sätt kunna banker grundas och inrättas. Hos oss finnas egentligen tre olika banksystem tillämpade, och den uppkomna täflan har ådagalagt, att olika inrättade banker kunna samfäldt bidra till bankväsendets tidsenliga utveckling.

Sveriges Riksbank är en statsbank, uti hvilken enskilde icke äro delägare. Såsom försigtighetsmått blef densamma ursprungligen stäld under nationalrepresentationens garanti och vård, men erfarenheten har visat, att denna åtgärd icke alltid motsvarat hvad dermed afsågs. Numera hoppas man, att Sveriges Riksbank skall förblifva oberörd af de brytningar, som uti näringslifvets vexlande förhållanden tid efter annan oundvikligen inträffa. Men såsom en åtgärd, i syfte att betrygga såväl Riksbanken som allmänna rörelsen, är af behofvet påkalladt att vidtaga förändring uti sammansättningen af Riksbankens styrelse. Främst måste den oegentlighet upphöra, att Riksbanken, som är en statens tillhörighet, ensamt styres af delegerade, utsedde af Riksdagens Kamrar, med uteslutande af Konungen, som enligt grundlagen har den styrande makten. Genom att i Riksbankens styrelse inrymma några delegerade, utsedde af Konungen, skulle visserligen ingen inkräkning ske på Riksdagens berättigade maktställning, i annat fall än för såvidt som Riksdagens majoritet skulle vilja begagna Riksbanken såsom häfarm i politiska

frågor. Men blotta möjligheten af en sådan farhåga förlamar de näringsgrenar, hvilkas idkare äro i Riksdagen svagast representerade. De skulle deremot känna sig betryggade, om Konungen finge befogenhet att i Riksbanken insätta några sakkunniga, från alla politiska strider fristående, allmänt aktade män. Det ligger för öfrigt en påfallande orimlighet deruti, att statsbanken skall vara *den enda* af statens alla egodelar, från hvars vård och förvaltning konungamakten är helt och hållet utesluten, och der nationalrepresentationen i stället är verkställande makt. Det första af mina yrkanden på tidsenliga förändringar i denna fråga är derföre, att Riksbankens vård och förvaltning skall anförtros åt begge statsmakterna.

Med bibehållande af Kamrarnas rätt, att utse sina delegerade att deltaga i Riksbankens styrelse, har jag likväl trott den förändring vara lämplig och önskvärd, att, enär grundlagens stiftare såsom princip uppställt, att de begge Kamrarne skulle vara karaktersskilda, och enär det hvarken visade sig medföra olägenhet, att hvardera af riksständen utsåge sina fullmäktige att deltaga i Riksbankens styrelse, eller att Riksdagens begge Kamrar hvar för sig enligt § 72 Riksdagsordningen utse halfva antalet statsrevisorer, det jemväl må tillstädjas Riksdagens Kamrar att hvar för sig utse sina fullmäktige i Riksbanken. Nationalrepresentationen är grundad på principen af ett tvåkammersystem. Men bankofullmäktige väljas efter samma princip, som vore Riksdagen endast *en* Kammare. Detta har varit en afvikelse i grundlagsstiftarens tankegång. Förändringen, som jag föreslår, är så mycket angelägnare, som med nu brukliga valsätt kompromissens beklagliga väg ofta måste anlitas, för att undvika lottning. När sådan icke desto mindre inträffar, kan med allt skäl sägas, att den fullmäktige, som på grund af lottning vinner tillträde till Riksbankens styrelse, der representerar den ena Kammarans förtroende och den andra Kammarans missbelåtenhet. Vida bättre, om de valde helt och hållet representerade de väljandes tillit.

En på det nu brukliga sättet tillkommen riksbanksstyrelse får alltid en stark politisk pregel, och enär det derföre låter tänka sig, att maktmissbruk kunde inträffa, så har grundlagsstiftaren ansett det vara försigtigast, att hela riksbanksstyrelsen underkastades *årliga* omval. Men enär en blifvande riksbanksstyrelse, sammansatt på det sätt, jag tänkt mig densamma, skulle blifva mera fristående med hänsyn till dagens politiska strider, så vore det önskvärdt, att kontinuiteten i en så beskaffad riksbanksstyrelse varder bibehållen, derigenom att hvarje fullmäktig blir utsedd för en tid af tre år.

Det nu bestämda antalet af sju ledamöter i Riksbankens styrelse torde mer än väl behöfva en måttlig tillökning, på det att fullmäktige må sättas

i tillfälle att med all den omsorg sakens vikt kräfver förvalta Riksbanken. Antalet var fordom tolf och nedsattes, förmodligen af sparsamhetsskäl, till sju; men i betraktande af den betydande tillökningen i Riksbankens verksamhet sedan år 1866, torde det icke befinnas för mycket, om antalet nu blir bestämdt till *nio*.

Jag anser äfven att ordföranden i Riksbankens styrelse bör utses af Riksbankens fullmäktige inom sig, emedan ordföranden bör vara i åtnjutande af flertalets af fullmäktige förtroende.

Då jag tillåtit mig framställa förslag till ändring i § 72 Regeringsformen, har jag äfven fullständigt redaktioner i den del, som afser förpligtelsen för Riksbanken att med »lagligen i riket gällande guldmynt» inlösa sina banksedlar.

Enär möjligen Konstitutions-Utskottet söker att undanskjuta behandlingen af denna viktiga fråga, emedan Kongl. Maj:t nedsatt en komité för banklagstiftningens bearbetande, så ber jag på förhand få bemöta en sådan invändning dermed, att om Riksdagen beslutar att införa ett mera betryggande sätt att utse Riksbankens styrelse, skulle detta gifva en god rigtning åt den sträfvan, som afser att vilja göra Riksbanken icke blott till statsbank, utan jemväl till hufvudbank för allmänna rörelsen. Visserligen tillökar Riksdagen årligen med en å en och en half million kronor Riksbankens fonder. Men penningar är icke allt, utan skulle Riksbankens anseende hastigare stiga, om den ställes under begge statsmakternas vård och förvaltning.

På grund af hvad jag haft äran anföra, tillåter jag mig vördsamt föreslå, att § 72 Regeringsformen och § 71 Riksdagsordningen må erhålla följande förändrade lydelse:

Regeringsformen § 72.

Riksbanken står under Konungens och Riksdagens garanti och vård, och skall efter de ordningar, stadgar och reglementen, hvilka redan gjorda äro eller af Konungen och Riksdagen beslutas, förvaltas af nio fullmäktige, bland hvilka tre förordnas af Konungen, och hvardera Kam-maren väljer tre. Riksbanken eger allena rätt att utgifva sedlar, som för mynt må i riket erkännas. Dessa sedlar skola vid anfordran, efter deras lydelse, med lagligen i riket gällande guldmynt af banken inlösas.

Riksdagsordningen § 71.

1:o. Hvardera Kammaren skall utse tre fullmäktige att, jemte de fullmäktige Konungen enligt 72 § Rege-
ringsformen förordnat, förvalta Riksbankens medel och
tillhörigheter. Valen af fullmäktige i Riksbanken må af
Kamrarne endast vid lagtima riksdag förrättas, och gälla
för tre år, dock att hvardera Kammaren vid hvarje riks-
dag blott väljer en fullmäktig, så vida ej ansvarsfrihet
för föregående årets förvaltning blifvit fullmäktige vägrad,
i hvilket fall nytt val af samtliga fullmäktige skall ske
med bestämmande af den tid, hvar och en af de valde
skall befattningen innehafva, så att en af dem hvarje år
afgår. Efter hvarje val utse fullmäktige inom sig ordfö-
rande och vice ordförande för året.

2:o. Hvarje lagtima Riksdag skall genom — — —
reglementen Riksgäldskontorets medel och tillhörigheter
förvalta. Dessa fullmäktige skola vara sju, egande ord-
föranden — — — sex; tillkommande fullmäktige sjelfve
— — — inträffar.

Skulle de åsigter, jag här uttryckt, af Konstitutions-Utskottet god-
kännas, anhåller jag att Utskottet behagade dels föreslå nödigt öfvergångs-
stadgande, dels i de af mig föreslagna paragrafer vidtaga de redaktionsför-
bättringar, som kunna anses nödiga.

Om remiss till Konstitutions-Utskottet anhålles vördsamt.

Stockholm den 21 Mars 1882.

A. O. Wallenberg.